

УДК 332.821

І.О. Шапошнікова,

канд.екон.наук, старший викладач

ORCID: 0000-0002-4359-9637

Київський національний університет будівництва і архітектури, м. Київ

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОЕКТІВ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Стаття присвячена аналізу діяльності будівельних підприємств в умовах поточної економічної кризи та з урахуванням нових вимог суспільства щодо організації бізнес-процесів. Досліджено проблеми, з якими сьогодні зіткнулись будівельні підприємства і які призвели до перегляду загальних засад організації будівельного бізнесу, методів управління бізнес-процесами, формування організаційної структури будівельного підприємства та етики ділового спілкування. Визначено пріоритети подальшого розвитку підприємств будівельної галузі та головні стратегічні кроки, направлені на збереження ринкових позицій. Зазначено, що акцент впроваджуваного проекту розвитку будівельного підприємства має зміститись в бік швидкого реагування на динаміку змін. Серед численних методів ефективного управління змінами потрібно зосередити увагу на тих, які дозволять втримати підприємству конкурентні позиції на ринку, а при вдалому розвитку подій – їх покращити.

Проаналізовано переваги фінансового моделювання діяльності будівельних підприємств. Запропоновано розробляти проекти розвитку підприємств будівельної галузі з врахуванням варіативності сценаріїв довгострокового розвитку. Обґрунтована необхідність проведення економічної оцінки стратегічних напрямків розвитку будівельного підприємства. Розглянуто сучасні програмні продукти, які дозволяють значно пришвидшити проведення поточних та прогнозних розрахунків фінансових показників господарської діяльності будівельного підприємства та ефективно здійснювати управління будівельними проектами на всіх етапах життєвого циклу. Проведено моделювання діяльності будівельного підприємства в середньостроковій перспективі з огляду на цілі його подальшого розвитку та поточну макроекономічну ситуацію. Змодельовано три сценарії розвитку підприємства: оптимістичний, реалістичний та песимістичний. Акцентована увага на доцільності використання програмних комплексів, призначених для управління будівельними проектами, серед головних можливостей яких є вибір стратегічного проекту, забезпечення корпоративного управління проектом, покращення процесів і методів ведення будівництва, оцінка прогресу в досягненні цілей.

Ключові слова: *проект розвитку підприємства, стратегія розвитку, техніко-економічне обґрунтування, бізнес-моделі, програмне забезпечення.*

Постановка проблеми. Виклики, що постали перед сучасним суспільством докорінно змінили вимоги до принципів організації бізнес-процесів, в тому числі будівельних підприємств. Під тиском посилення глобальних змін зовнішнього середовища, викликаних пандемією, керівництво будівельних підприємств мусить швидко переорієнтувати методи ведення бізнесу з метою утримання конкурентних позицій на обраному внутрішньому ринку. Оскільки стан

безперервних змін і, як наслідок – непрогнозованих перспектив, є характерною ознакою нової економіки, підприємства будівельної галузі потребують нових підходів у принципах і методах управління розвитком підприємства.

Вимушений перехід на дистанційний спосіб роботи поставив перед керівниками задачу пошуку програмних продуктів для забезпечення безперебійної роботи по обраних напрямках та швидкого налагодження бізнес-процесів. З іншого боку, загальний економічний спад призвів до втрати підприємствами певних обсягів будівельної продукції, підсилення конкуренції на цьому фоні та, відповідно, до зниження прибутків.

Необхідність швидко реагувати на сучасні виклики в нових умовах ведення бізнесу потребує від керівництва будівельних підприємств вводити нові стандарти в процес управління та розробляти бізнес стратегії подальшого розвитку з урахуванням варіативності розвитку подій та з використанням сучасних програмних продуктів для розрахунку техніко-економічних показників проєктів, що плануються до впровадження.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти розвитку будівельних підприємств України досліджено такими вітчизняними науковцями, як В. Анін, О. Беленкова, А. Гальчинський, В. Геєць, А. Гойко, В. Кравченко, К. Паливода, В. Поляченко, Л. Сорокіна. Питанням теорії та практики стратегічного розвитку підприємств присвячені праці вітчизняних і закордонних учених, зокрема: Дж. Акерлофа, І. Ансоффа, І. Балабанова, І. Бланка, В. Божкової, В. Вороніна, С. Гаркавенко, П. Друкера, С. Ілляшенка, Б. Карлофа, У. Кінга, Д. Кліланда, Ф. Котлера, О. Лобанова, Ж. Ламбена, А. Мазаракі, Н. Моїсеєвої, М. Портера, А. Томпсона, Дж. Стрікланда, Г. Рижакової, А. Чендлера, А. Шегди та інших. Відзначаючи вагомий внесок проведених досліджень у теорію та практику управління будівельними підприємствами, слід приділити більше уваги розробці та економічному обґрунтуванню проєктів розвитку будівельних підприємств в поточних умовах господарювання.

Метою статті є пошук можливостей для будівельного підприємства утримувати конкурентні позиції в сучасних швидкозмінних ринкових обставинах за рахунок варіативного прогнозування моделей його розвитку та економічного обґрунтування рішень, що розглядаються при плануванні його діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Глобальні зміни в житті сучасного суспільства призвели до перегляду загальних засад організації бізнесу, методів управління бізнес-процесами, формування організаційної структури підприємства та етики ділового спілкування. Тому акцент впроваджуваного проєкту розвитку будівельного підприємства має зміститись в бік швидкого реагування на динаміку змін. Серед численних методів ефективного управління змінами потрібно акцентувати увагу на тих, які дозволять втримати підприємству конкурентні позиції на ринку, а при вдалому розвитку подій – їх покращити. Загальні кроки при розробці проєкту розвитку підприємства наступні [1, 2]:

- пошук проблем, які потребують першочергової уваги;
- визначення мети проведення запланованих заходів;
- розробка поточного і стратегічного проєкту розвитку підприємства, в тому числі, з урахуванням зазначених проблем та поставленої мети;
- розробка етапів проведення заходів та послідовність їх здійснення;
- здійснення техніко-економічних розрахунків окремих етапів та проєкту розвитку підприємства в цілому;

- вибір програмного комплексу для швидкого проведення техніко-економічних розрахунків варіантів проектів розвитку та оцінки очікуваних фінансових результатів підприємства;

- залучення та заохочення співробітників до активного використання актуальних програмних комплексів в організації діяльності підприємства.

При розробці проекту розвитку будівельного підприємства та проведення відповідного фінансового моделювання його господарської діяльності, доцільно використовувати вже існуючі програмні рішення [3, 4]. Значна частина програмних продуктів створена для оцінки інвестицій, формування бюджетів, складання бізнес-планів. Наприклад, Invest For Excel - програма на базі Microsoft Excel, яка надає можливість моделювати бізнес-процеси та розраховувати прогнози баланси, фінансові результати, грошові потоки. Програма дозволяє гнучко визначати періоди та терміни, які аналізуються; встановлювати вимоги до ресурсів; визначати цілі залучення клієнтів; порівнювати альтернативні проекти, моделюючи результати діяльності підприємства; визначати пріоритетні цілі розвитку; розробляти оперативні та стратегічні плани. Програмний продукт COMFAR Expert, розроблений Комітетом промислового розвитку при ООН, призначений для проведення фінансового та економічного оцінювання інвестиційних проектів; проведення техніко-економічних обґрунтувань, в тому числі, великих інфраструктурних проектів.

Для будівельних підприємств доцільно використовувати програмні комплекси, призначені для управління проектами. Серед них - Microsoft Project – програма з управління проектами, яка має широкий спектр можливостей: розробка планів, розподіл ресурсів за завданнями, відстеження прогресу, аналіз обсягів робіт; складання бюджетів, бізнес-планів, звітів, маркетингових планів; порівняння фактичних результатів із запланованими. Primavera – програмний продукт, який використовується для управління і контролю проектів, відстеження ресурсів, матеріалів і обладнання. Головними можливостями програми є: вибір стратегічного проекту; забезпечення корпоративного управління проектом; покращення процесів і методів ведення будівництва; оцінка прогресу в досягненні цілей.

Головним завданням, що стоїть перед проектом розвитку будівельного підприємства є забезпечення постійної конкурентоспроможності підприємства на обраному ринку з урахуванням особливостей попиту на продукцію підприємства, його виробничих потужностей, потенціалу розвитку території та інших аспектів виробничої діяльності. Тому розвиток і вдосконалення такого напрямку аналітичної роботи як моделювання фінансового стану підприємства, дозволить більш точно сформулювати стратегічні напрямки розвитку підприємства і адаптувати середньо- і довгострокові цілі його розвитку до постійних змін бізнес-середовища (рис. 1). На основі оцінки фінансового стану може бути розроблений обґрунтований, підкріплений достовірними відомостями, стратегічний план розвитку, за допомогою якого задаються умови для формування достатньої ліквідності, прибутковості, оптимальної фінансової структури капіталу [5].

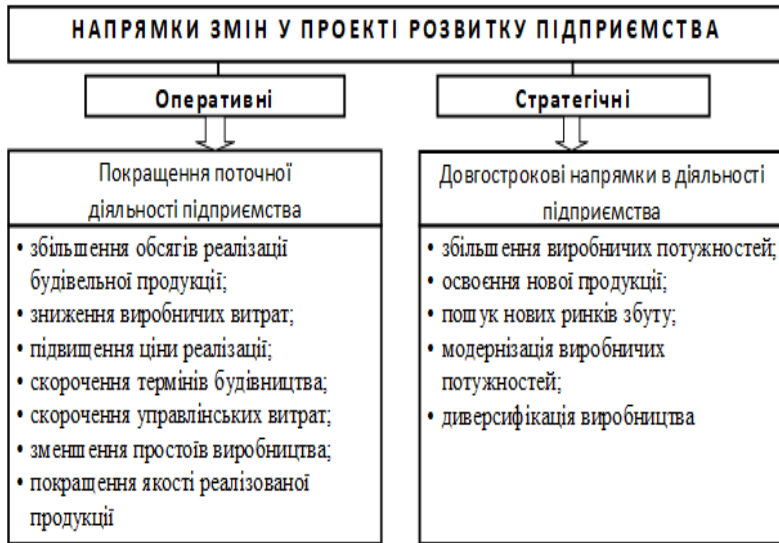

Рис. 1. Визначення цілей проекту розвитку підприємства. За даними [1, 2, 5]

Сучасні методи оцінки господарської діяльності підприємства повинні не тільки забезпечувати детальну оцінку або експрес-оцінку фінансового стану підприємства, а й надавати інформацію, достатню для прийняття обґрунтованих управлінських стратегічних рішень.

Фінансове моделювання дає можливість здійснювати ефективний аналіз складних і невизначених ситуацій, пов'язаних з прийняттям стратегічних рішень та дозволяє спрогнозувати кілька варіантів розвитку подій. Економічно обґрунтована фінансова модель є найважливішим елементом для прийняття рішень керівництвом будівельного підприємства. При її побудові слід враховувати особливості розвитку підприємства та цілі моделювання, тому слід відбирати дані, що відображають найбільш важливі показники діяльності підприємства [6, 7].

Моделювання фінансового стану підприємства є складним завданням. Тому актуальною є задача побудови моделей, що дозволяють поглиблено досліджувати окремі аспекти фінансового стану підприємства: моделювання взаємозв'язку фінансових коефіцієнтів; впливу господарських операцій на фінансовий стан і його показники; тенденцій зміни стійкості фінансового стану підприємства.

Фінансова модель, в залежності від мети її побудови, буде створюватися в розширеному або скороченому форматі. Вона може містити в собі динамічні зв'язки ключових показників, основні форми фінансової звітності, прогнозні фінансові показники, розраховані на основі фінансової звітності, а також інтегральні показники ефективності діяльності. У процесі фінансового моделювання доцільно розглянути три варіанти розвитку подій: оптимістичний - найкращий варіант розвитку подій; песимістичний - виявлення умов, при яких підприємству загрожує банкрутство; реалістичний - найбільш ймовірний варіант розвитку з урахуванням поточних обставин [7].

Перевагою сценарного аналізу як основи фінансового моделювання є забезпечення варіативної і факторної складових прогнозу фінансового стану підприємства.

Аналіз розвитку будівельних підприємств на вітчизняному ринку дозволяє згрупувати стратегії їх розвитку наступним чином:

1. Монополія на ринку. В даному випадку підприємства виходять на ті сегменти ринку, де, за їх оцінкою, вони матимуть значну конкурентну перевагу або на ринки з низькою конкуренцією.

2. Пріоритетний продукт. Вихід на нові ринки з певним видом будівельної продукції, який планується максимально розвивати; концентрація переважно на цьому продуктиві всіх зусиль підприємства.

3. Тактика об'єднання. При виході на нові ринки з метою зниження економічних, правових, ринкових ризиків підприємство об'єднується з місцевими суб'єктами – субпідрядниками, постачальниками тощо; також можуть створюватись спільні підприємства.

Стратегічне планування розвитку будівельного підприємства має базуватись на тому, що всі ринки зазнають еволюційних змін, включаючи зміни у попиті, в технологіях виконання будівельних робіт, якості будівельної продукції, в конкуренції, в законах тощо. Тому в проєкті розвитку будівельного підприємства доцільно приділити увагу наступним аспектам:

- наявність конкурентних переваг, позиціонування на ринку;
- використання сучасних Інтернет засобів просування будівельної продукції на ринку - має стати головним компонентом маркетингового плану;
- клієнтоорієнтованість діяльності підприємства - є важливим фактором побудови довготривалих відносин;
- визначення довгострокових цілей - запорука стабільного економічного зростання;
- постійний моніторинг ринкової ситуації;
- участь в організації спільних підприємств при виході на нові ринки;
- проведення SWOT-аналізу;
- розробка альтернативних заходів в діяльності підприємства при зниженні обсягів продажу на існуючих ринках.

Нами було здійснено моделювання діяльності будівельного підприємства Миколаївської області з огляду на наступні цілі його подальшого розвитку: утримання ринкових позицій в ситуації, що склалась сьогодні на ринку, планування діяльності по збільшенню обсягів виконання робіт, пошук клієнтів в сусідніх регіонах в середньостроковій перспективі, як тільки поточна економічна криза мине.

В рамках моделювання результатів діяльності підприємства враховувались макроекономічні показники, а також ділові очікування підприємств будівельної галузі (табл. 1).

Фактори, які обмежують спроможність нарощувати виробництво Фактори, які обумовили зростання цін на власні товари та послуги

Обмеженість виробничих потужностей - 18,2%

Занадто високі ціни на енергоносії – 36,4%

Високі ціни на сировину та матеріали – 36,4%

Брак кваліфікованих працівників – 59,1%

Брак обігових коштів – 54,5%

Обмеження в отриманні кредиту – 18,2%

- Надмірний регуляторний тиск – 40,9%
- Надмірний податковий тиск – 18,2%
- Недостатній попит – 36,4%
- Значні коливання курсу гривні – 31,8%
- Корупція – 22,7%
- Нестабільна політична ситуація – 36,4%
- Курс гривні до іноземних валют – 63,6%
- Ціни на енергоносії – 54,5%
- Ціни на сировину та матеріали – 72,7%
- Вартість трудових ресурсів – 77,3%
- Ціни на світових ринках - 0%
- Попит на вашу продукцію – 27,3%
- Податковий тиск – 22,7%
- Рівень процентної ставки за кредитами – 13,6%
- Конкуренція з боку вітчизняних виробників – 9,1%

Таблиця 1

Ділові очікування підприємств будівельної галузі на 2020 – 2021 роки [8]

Фактори, які обмежують спроможність нарощувати виробництво	Фактори, які обумовили зростання цін на власні товари та послуги
<ul style="list-style-type: none"> •→ Обмеженість виробничих потужностей – 18,2%¶ •→ Занадто високі ціни на енергоносії – 36,4%¶ •→ Високі ціни на сировину та матеріали – 36,4%¶ •→ Брак кваліфікованих працівників – 59,1%¶ •→ Брак обігових коштів – 54,5%¶ •→ Обмеження в отриманні кредиту – 18,2%¶ •→ Надмірний регуляторний тиск – 40,9%¶ •→ Надмірний податковий тиск – 18,2%¶ •→ Недостатній попит – 36,4%¶ •→ Значні коливання курсу гривні – 31,8%¶ •→ Корупція – 22,7%¶ •→ Нестабільна політична ситуація – 36,4%¶ 	<ul style="list-style-type: none"> •→ Курс гривні до іноземних валют – 63,6%¶ •→ Ціни на енергоносії – 54,5%¶ •→ Ціни на сировину та матеріали – 72,7%¶ •→ Вартість трудових ресурсів – 77,3%¶ •→ Ціни на світових ринках - 0%¶ •→ Попит на вашу продукцію – 27,3%¶ •→ Податковий тиск – 22,7%¶ •→ Рівень процентної ставки за кредитами – 13,6%¶ •→ Конкуренція з боку вітчизняних виробників – 9,1%¶

З огляду на аналіз поточної ринкової ситуації і цілі підприємства було змодельовано три сценарії розвитку підприємства: оптимістичний, реалістичний та песимістичний.

Задача досягнення підприємством бажаного стану у визначений проміжок часу розглядалась як нелінійний нестационарний процес [9]. У зв'язку із цим використовувався метод максимальної правдоподібності з функцією правдоподібності виду:

$$f(x | \theta) = \begin{cases} \frac{1}{\theta^n}, & x \in [0, \theta]^n \\ 0, & x \notin [0, \theta]^n \end{cases}$$

де $x = (x_1, \dots, x_n)^T$.

В результаті розрахунків були отримані прогностичні значення фінансових показників підприємства на 2020-2022 роки. На рис. 2 наведено графічне зображення результатів моделювання діяльності зазначеного підприємства за таким показником, як рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком.

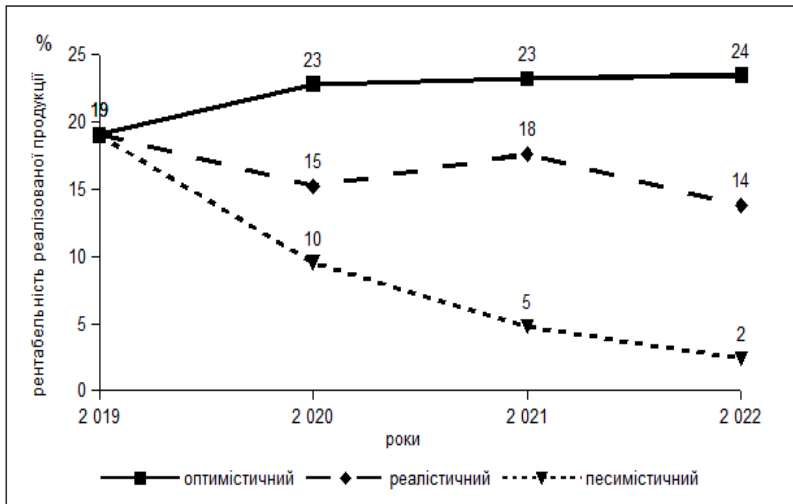

Рис. 2. Результат фінансового моделювання діяльності підприємства за показником рентабельності реалізованої продукції на 2020 – 2022 роки.

Авторська розробка

Завдяки проведеному фінансовому моделюванню вдалось отримати прогностичні значення показників господарської діяльності та фінансових результатів в залежності від сценарію розвитку ринкової ситуації. Це дає змогу керівництву вчасно запроваджувати необхідні заходи з метою забезпечення стабільної роботи підприємства протягом наступних років та отримання конкурентних переваг. Також ефективному впровадженню проекту розвитку підприємства сприяють: мотивація персоналу; відповідність обраної схеми бюджетування організаційній структурі підприємства; визначення обмежувальних зовнішніх чинників - ємності ринку, обсягів постачання, поведінки покупців і попиту тощо.

Висновки. Тривале успішне функціонування будівельного підприємства залежить, перш за все, від успішної реалізації стратегічного планування його діяльності в умовах мінливого бізнес-середовища. Тому, з метою отримання запланованого фінансового результату, керівництво підприємства повинно

забезпечити постійний моніторинг його фінансового стану, а також оцінку перспектив його подальшого розвитку. Зазначений аналіз стану будівельного підприємства також може бути використаний в наступних випадках: оцінка умов зростання і можливостей подальшого розвитку підприємства; отримання підприємством позик і кредитів; залучення інвестицій; здійснення угод купівлі-продажу або оренди бізнесу; страхування майна; реорганізація, реструктуризація і ліквідація підприємства; проведення переоцінки фінансових активів підприємства при його банкрутстві.

Список літератури:

1. Беленкова О.Ю. Методологічні підходи до модернізації системи стратегічної конкурентоспроможності підприємств будівництва на засадах сталого розвитку. *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*. 2019. Вип. 40/2. С. 29–41.
2. Ігнат'єва І.А. Стратегічний менеджмент: підручн. К.: Каравела, 2019. 464 с.
3. Гладчук О.О. Особливості застосування сучасних комп'ютерних технологій в економічному аналізі. *Інноваційна економіка*. 2013. №10. С.167-174.
4. Гойко А.Ф., Сорокіна Л.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення контролю ефективності управління капіталом будівельних підприємств. *Будівельне виробництво*. 2014. № 56. С. 48-56.
5. Low R.K.Y., Tan E. "The Role of Analysts' Forecasts in the Momentum Effect". *International Review of Financial Analysis*. 2016, v.48, p.67–84.
6. Benninga S. *Financial modeling*. — 3rd ed. 2008. URL: https://www.academia.edu/11257340/Financial_Modeling (дата звернення: 05.09.2020).
7. C. Zott, R. Amit, L.Massa. *The Business Model: Theoretical Roots, Recent Developments, and Future Research*. 2010. URL: <https://media.iese.edu/research/pdfs/DI-0862-E.pdf> (дата звернення: 05.09.2020).
8. Ділові очікування підприємств України. III квартал 2020 року. Департамент статистики та звітності НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=92021349> (дата звернення: 10.10.2020).
9. Бідюк П.І Аналіз часових рядів: навч. посіб. Київ: НТУУ «КПІ», 2013. 600 с.
10. Міхельс В.О., Шилюк П.С., Гойко А.Ф., Бондар В.П. Економіко-математичні методи та моделі у будівництві: навч. посіб. /За заг. ред. В.О. Міхельса. К.: Міленіум, 2006. 308 с.
11. Економіко-математичні методи та моделі у будівництві [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. освіти / В. О. Міхельс [та ін.] ; за заг. Ред проф. В. О. Міхельса; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. К. : Міленіум, 2010. - 464 с.

References:

1. Bieliienkova, O.Iu. (2019). Metodolohichni pidkhody do modernizatsii systemy stratehichnoi konkurentospromozhnosti pidpriyemstv budivnytstva na zasadakh staloho rozvytku [Methodological approaches to modernization of the system of strategic competitiveness of construction enterprises on the basis of sustainable development]. *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v unovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn*, No. 40/2, pp. 29–41.
2. Ihnatieva, I.A.(2019). Stratehichniy menedzhment [Strategic management]. *Pidruchnyk*, Kyiv: Karavela.

3. Hladchuk, O.O. (2013). Osoblyvosti zastosuvannya suchasnykh kompiuternykh tekhnologii v ekonomichnomu analizi [Features of the application of modern computer technology in economic analysis]. *Innovatsiina ekonomika*, 10, 167-174.
4. Hoiko, A.F., Sorokina, L.V. (2014). Informatsiino-analitychne zabezpechennia kontroliu efektyvnosti upravlinnia kapitalom budivelnnykh pidpriemstv [Information and analytical support for monitoring the effectiveness of capital management of construction companies]. *Budivelne vyrobnytstvo*, 56, .48-56.
5. Low, R.K.Y., Tan, E. (2016). The Role of Analysts' Forecasts in the Momentum Effect. *International Review of Financial Analysis*, no.48, pp.67-84.
6. Benninga, S. (2008). *Financial modeling*. 3rd ed. Available at: https://www.academia.edu/11257340/Financial_Modeling (accessed 05.09.2020).
7. Zott, C., Amit, R., Massa, L. (2010). *The Business Model: Theoretical Roots, Recent Developments, and Future Research*. Available at: <https://media.iese.edu/research/pdfs/DI-0862-E.pdf> (accessed 05.09.2020).
8. Dilovi ochikuvannia pidpriemstv Ukrainy. III kvartal 2020 roku [Business expectations of Ukrainian enterprises. III quarter of 2020] (2020) Departament statystyky ta zvitnosti NBU. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=92021349> (accessed: 10.09.2020).
9. Bidiuk, P.I (2013). *Analiz chasovykh riadiv [Analysis of time series]: navch. posib. / Kyiv: NTUU «KPI»*.
10. Mikhels, V.O., Shyliuk, P.S., Hoiko, A.F., Bondar, V.P. (2006) *Ekonomiko-matematychni metody ta modeli u budivnytstvi*. K.: Milenium.
11. *Ekonomiko-matematychni metody ta modeli u budivnytstvi (2010) : pidruch. dlia stud. vyshch. navch. zakl. osvity / V. O. Mikhels [ta in.] ; za zah. Red prof. V. O. Mikhelsa; Kyiv. nats. un-t bud-va i arkhitektury*. K. : Milenium.

И.А. Шапошникова

Современные подходы к разработке проектов развития строительных предприятий

Статья посвящена анализу деятельности строительных предприятий в условиях текущего экономического кризиса и с учетом новых требований общества по организации бизнес-процессов. Исследованы проблемы, с которыми сегодня столкнулись строительные предприятия. Определены приоритеты дальнейшего развития предприятий строительной отрасли и главные стратегические шаги, направленные на сохранение рыночных позиций. Проанализированы преимущества финансового моделирования деятельности предприятий. Предложено разрабатывать проекты развития предприятий строительной отрасли с учетом вариативности сценариев долгосрочного развития. Обоснована необходимость проведения экономической оценки стратегических направлений развития предприятия. Рассмотрены современные программные продукты, которые позволяют значительно ускорить проведение текущих и прогнозных расчетов финансовых показателей хозяйственной деятельности предприятия и эффективно осуществлять управление проектами на всех этапах жизненного цикла. Проведено моделирование деятельности строительного предприятия в среднесрочной перспективе с учетом целей его дальнейшего развития и текущей макроэкономической ситуации. Смоделировано три сценария развития предприятия: оптимистический, реалистический и пессимистический.

Ключевые слова: *проект развития предприятия, стратегия развития, технико-экономическое обоснование, бизнес-модель, программное обеспечение.*

I.O. Shaposhnikova

Modern approaches to the formation of a project for the development of construction enterprises

The article is devoted to the analysis of the activities of construction companies in the current economic crisis and taking into account the new requirements of society for the organization of business processes. The problems that construction enterprises are faced with today and which led to a revision of the general principles of organizing the construction business, methods of managing business processes, the formation of the organizational structure of a construction enterprise and the ethics of business communication are investigated. The priorities for the further development of enterprises in the construction industry and the main strategic steps aimed at maintaining market positions have been determined. It is noted that the emphasis of the ongoing project for the development of a construction enterprise should shift towards a quick response to the dynamics of changes. Among the many methods of effective change management, it is necessary to focus on those that will allow the company to maintain a competitive position in the market, and, if events are successful, improve them.

The advantages of financial modeling of the activity of construction enterprises are analyzed. It is proposed to develop projects for the development of enterprises in the construction industry, taking into account the variability of long-term development scenarios. The necessity of conducting an economic assessment of the strategic directions of development of a construction enterprise has been substantiated. Considered are modern software products that can significantly speed up the current and forecast calculations of financial indicators of the economic activity of a construction company and effectively manage construction projects at all stages of the life cycle. Modeling of the activity of a construction company in the medium term is carried out, taking into account the goal of its further development and the current macroeconomic situation. Three scenarios of enterprise development are modeled: optimistic, realistic and pessimistic. Attention is focused on the feasibility of using software systems designed to manage construction projects, among the main capabilities of which are the choice of a strategic project, ensuring corporate project management, improving the processes and methods of construction, assessing progress in achieving goals.

Key words: *enterprise development project, development strategy, feasibility study, business models, software.*

Посилання на статтю:

APA: Shaposhnikova, I.O. (2020). Modern approaches to the formation of a project for the development of construction enterprises. *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn*, 46, 126-135.

ДСТУ: Шапошнікова І.О. Сучасні підходи до формування проектів розвитку будівельних підприємств [Текст] / І.О. Шапошнікова // Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. – 2020. – № 46. – С. 126-135.